
**PUOLANGAN KUNNAN
VAMMAISPALVELUOHJEET
1.1.2022 ALKAEN**

SISÄLLYSLUETTELO

1. VAMMAISPALVELUN TARKOITUS JA TAVOITE	2
2. VAMMAISPALVELUN HAKEMINEN, PALVELUTARPEEN SELVITTÄMINEN JA PÄÄTÖKSENTEKO YLEISESTI	3
3. MUUTOKSENHAKU	6
4. ERITYISEN JÄRJESTÄMISVELVOLLISUUDEN PIIRIIN KUULUVAT PALVELUT	6
4.1. HENKILÖKOHTAINEN APU	
4.2. KULJETUS- JA SAATTAJAPALVELUT	
4.3. TULKKIPALVELUT	
4.4. PALVELUASUMINEN.....	
4.5. ASUNNON MUUTOSTYÖT	
4.6. ASUNTOON KUULUVAT VÄLINEET JA LAITTEET	
4.7. PÄIVÄTOIMINTA.....	
5. MÄÄRÄRAHASIDONNAISET PALVELUT JA TUKITOIMET VAMMAISILLE.....	21
5.1. SOPEUTUMISVALMENNUS	
5.2. KUNTOUTUSOHJAUS.....	
5.3. PÄIVITTÄISEN TOIMINNAN KONEET, VÄLINEET JA LAITTEET.....	
5.4. YLIMÄRÄISET VAATE- JA ERITYISRAVINTOKUSTANNUKSET	

1. Vammaispalvelun tarkoitus ja tavoite

Vammaispalvelulain ja asetuksen mukaisten vammaispalvelujen ja tukitoimien tarkoituksena on edistää vammaisen henkilön edellytyksiä elää ja toimia muiden kanssa yhdenvertaisena yhteiskunnan jäsenenä sekä ehkäistä ja poistaa vammaisuuden aiheuttamia haittoja ja esteitä. Palvelujen ja tukitoimien tulee edesauttaa vammaisen henkilön omatoimista suoriutumista. Vammaispalvelulain mukaisia palveluja järjestetään silloin, kun vammaisen henkilö ei saa riittäviä ja hänelle sopivia palveluja tai etuuksia muun lain nojalla. Vammaispalveluissa ei ole varallisuusharkintaa.

1.1 Vammaisen henkilö

Vammaispalvelua voi saada henkilö, jolla on vamman tai sairauden johdosta pitkäaikaisesti erityisiä vaikeuksia suoriutua tavanomaisista elämän toiminnoista. Vammaisuus tulee arvioida jokaisen tukimuodon osalta erikseen.

Pitkäaikaisuudella tarkoitetaan sitä, että henkilöllä on ennusteen mukaan vähintään noin vuoden ajan erityisiä vaikeuksia suoriutua tavanomaisista elämän toiminnoista. Vammaisuutta arvioidessa ei henkilön iällä ole merkitystä. Ikääntymisestä johtuva toimintakyvyn aleneminen ei tee henkilöstä vammaista.

Vammaispalvelun sosiaalityöntekijä tai -ohjaaja yhdessä terveydenhuollon ammattihenkilöiden ja muiden sosiaalihuollon asiantuntijoiden kanssa arvioi henkilön vammaisuuden ja palvelutarpeen. Sosiaalihuollon arvioinnissa otetaan huomioon mm. hakijan suoriutumiskyky tavanomaisesta elämästä, fyysinen ympäristö, perhetilanne ja muut yksilölliset tekijät.

Vammaispalvelulain mukaiset ns. subjektiiviset oikeudet edellyttävät vaikeavammaisuutta. Vaikeavammaisuutta määriteltäessä voidaan käyttää apuna Kelan haittaluokitusta, jolla määritellään yleisellä tasolla vamman aiheuttama lääketieteellinen haitta.

1.2 Lain toissijaisuus

Kunnan on huolehdittava siitä, että kunnan yleiset palvelut soveltuvat myös vammaisille henkilöille. Palvelujen saanti pyritään järjestämään ensisijaisesti yleislainsäädännöllä. Vammaispalvelulain mukaisia palveluja ja tukitoimia järjestetään, jos vammaisen henkilö ei saa riittäviä ja hänelle sopivia palveluja tai tukitoimia muun lain nojalla. Kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain 1 §:ssä tarkoitettulle henkilölle järjestetään kuitenkin hänen vammaisuutensa edellyttämiä palveluja ja tukitoimia ensisijaisesti vammaispalvelulain nojalla siltä osin kuin ne ovat hänen palvelutarpeeseensa nähden riittäviä ja sopivia sekä muutoinkin hänen etunsa mukaisia. Vammaispalvelulain nojalla järjestettävät palvelut jäävät pois kehitysvammalain mukaisesta erityishuolto-ohjelmasta.

Hakijan tulee hakea tarvitsemaansa palvelua tai etuutta muualta, jos hänellä on siihen lain mukaan oikeus.

1.3 Vammaisuuden perusteella järjestettävät palvelut ja tukitoimet

Vammaispalvelut ja tukitoimet jaetaan kahteen ryhmään. Ensimmäiseen kuuluvat sellaiset palvelut ja tukitoimet, jotka ovat vaikeavammaisten henkilöiden tavanomaisissa elämän toiminnoissa itsenäisen suoriutumisen kannalta välttämättömiä (subjektiivinen oikeus palveluihin) ja jotka kuuluvat kunnan erityisen järjestämisvelvollisuuden piiriin. Toiseen ryhmään kuuluvat palvelut, joita kunnan tulee järjestää kaikille lain tarkoittamille henkilöille (vammaisille) heidän vammaisuutensa edellyttämät tarpeet huomioon ottaen kuitenkin kunnan määrärahojen ja priorisoinnin puitteissa (määrärahasidonnaiset palvelut).

Subjektiivisista oikeuksista vaikeavammaisuudessa on kyse silloin, kun henkilöllä on erityisiä, kohtuuttoman suuria suoriutumisvaikeuksia tai palvelutarve on runsas. Määrittely tapahtuu aina yksilöllisesti, jolloin kriteereinä käytetään suhteessa vammaisuuteen tai vajaakuntoisuuteen pitkäaikaisuutta, erityisiä suoriutumisvaikeuksia tavanomaisissakin elämäntoiminnoissa ja välttämätöntä tarvetta apuun tai palveluihin.

- henkilökohtainen apu
- kuljetuspalvelut
- palveluasuminen
- asunnon muutostyöt
- asuntoon kuuluvat välineet ja laitteet
- päivätoiminta

Määrärahasidonnaiset vammaispalvelut ja tukitoimet järjestetään Puolangan kunnan varaamien määrärahojen edellyttämässä laajuudessa ja priorisointi huomioiden.

- sopeutumisvalmennus
- kuntoutusohjaus
- päivittäisistä toiminnoista suoriutumisessa tarvittavat muut koneet, välineet ja laitteet
- ylimääräiset vaatekustannukset
- erityisravintokustannukset

2. Vammaispalvelun hakeminen, palvelutarpeen selvittäminen ja päätöksenteko yleisesti

Vammaispalvelun hakeminen ja palvelutarpeen selvittäminen

Aloitteen vammaispalvelun saamiseksi voi tehdä henkilö itse, hänen laillinen edustajansa tai omaisensa, muu henkilö tai viranomainen. Yhteydenotto, josta selvittämisvelvollisuus alkaa voi tapahtua suullisesti tai kirjallisesti. Yhteydenotto on

esimerkiksi hakemus, kirjallinen tiedustelu, henkilökohtainen käynti tai puhelinsoitto.

Vammaispalvelun hakemisen saa vireille myös täyttämällä hakemuslomakkeen ja toimittamalla sen allekirjoitettuna liitteineen kunnan vammaispalvelun sosiaalityöntekijälle tai -ohjaajalle.

Vammaispalvelujen tarpeen selvittäminen on aloitettava viimeistään seitsemäntenä arkipäivänä siitä, kun asiasta on otettu yhteyttä sosiaalityöntekijään tai -ohjaajaan. Palvelun tarve tulee selvittää asiakkaan tilanteen ja olosuhteiden edellyttämässä laajuudessa. Pääsääntönä on kotikäynti tai asiakkaan henkilökohtainen tapaaminen.

Päätöksenteossa käytetään apuna mm. lääkäreiden ja terapeuttien lausuntoja. Asiakkaan tulee toimittaa hakemuksen liitteenä tarvittavat selvitykset, esim. lääkärintodistukset, jotka voidaan toimittaa lääkärin arvioitavaksi. Henkilön tarvitsemien vammaispalvelulain mukaisten palvelujen ja tukitoimien selvittämiseksi hänet voidaan osoittaa lääkärin tai muun asiantuntijan tutkimukseen. Lääkäri päättää mahdollisista lääketieteellisistä lisätutkimuksista, joista hakijalle ei aiheudu kustannuksia. Asiakas voi myös itse hakeutua tutkimukseen, jolloin hän vastaa itse tutkimuksen kustannuksista. Jos asiakkaan hakeman palvelun tai tukitoimen tarvetta ei voida selvittää ilman lisätutkimuksia, asiakkaan tulee mennä tarvittaviin tutkimuksiin. Muussa tapauksessa hakemus on hylättävä.

Yksilöllinen avuntarve selvitetään asiakkaan toivomus, mielipide ja itsemääräämisoikeus huomioiden. Asiakkaalle selvitetään hänen oikeutensa ja velvollisuutensa sekä erilaiset vaihtoehdot ja niiden vaikutukset sekä seikat, joilla on merkitystä asiassa (AsiakasL 5§). Palvelutarpeen selvittämiseen ei ryhdytä, jos asiakas sitä vastustaa. Selvitys keskeytetään asiakkaan pyynnöstä.

Palveluja ja tukitoimia koskevat päätökset tehdään ilman aiheetonta viivytystä ja viimeistään kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun vammaisen henkilö tai hänen edustajansa on esittänyt palvelua tai tukitointa koskevan hakemuksen, jollei asian selvittäminen erityisestä syystä vaadi pitempää käsittelyaikaa (VPL 3 a §). Enimmäismääräajasta voidaan poiketa esim. silloin, kun vamman tai sairauden harvinaisuus edellyttää poikkeuksellista selvitystä.

Vammaispalvelupäätöksiä voidaan niiden voimassaoloaikana tarkistaa asiakkaan tilanteen tai toimintaympäristön muuttuessa.

Asiakkaalla on velvollisuus ilmoittaa vammaispalveluun osoitteenmuutoksesta, muuttuneesta palvelutarpeesta jne. Asiakastiedot rekisteröidään hakemuksen yhteydessä kunnan vammaispalvelun asiakastietojärjestelmään.

Palvelusuunnitelma

Vammaisen henkilön tarvitsemien palvelujen ja tukitoimien selvittämisen pohjalta on ilman aiheetonta viivytystä laadittava yksilöllinen palvelusuunnitelma siten, kuin sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annetun lain 7 §:ssä säädetään. Mainitun asiakaslain 7 §:n mukaan sosiaalihuoltoa toteuttaessa laaditaan palvelu-, hoito-, kuntoutus- tai muu vastaava suunnitelma, jollei kyseessä ole tilapäinen neuvonta tai ohjaus tai jollei suunnitelman laatiminen muutoin ole ilmeisen tarpeetonta (esim. tilapäisen avun tarve, jolloin asiakkaan tilanne ja olosuhteet voidaan kuvata asiakaskertomuksessa).

Asiakkaalla on oikeus osallistua ja vaikuttaa palvelujen suunnitteluun ja toteuttamiseen. Palvelusuunnitelma laaditaan yhteisymmärryksessä asiakkaan kanssa, ellei siihen ole ilmeistä estettä. Suunnitelma laaditaan asiakkaan ja hänen laillisen edustajansa, omaisen tai muun läheisen henkilön kanssa tilanteissa, joissa itsemääräämisoikeus tai alaikäisen asiakkaan asema sitä edellyttää (Asiakaslaki 9§ ja 10 §).

Jos täysi-ikäinen asiakas ei sairauden, henkisen toimintakyvyn vajavuuden tai muun vastaavan syyn vuoksi pysty osallistumaan ja vaikuttamaan palvelujensa suunnitteluun tai toteuttamiseen taikka ymmärtämään ehdotettuja ratkaisuvaihtoehtoja tai päätösten vaikutuksia, on asiakkaan tahtoa selvitettävä yhteistyössä hänen laillisen edustajansa, omaisensa tai muun hänen läheisensä kanssa (AsiakasL 9 §). Alaikäisen asiakkaan toivomukset ja mielipide on selvitettävä ja otettava huomioon hänen ikänsä ja kehitystasonsa edellyttämällä tavalla (AsiakasL 10 §).

Asiakkaan toivomuksia ja mielipidettä selvitettäessä voidaan tarvittaessa käyttää tulkitsemista tai muita kommunikaation apuvälineitä ja menetelmiä.

Palvelusuunnitelmassa asiakkaan yksilöllinen tilanne kuvataan riittävän yksityiskohtaisesti asiakkaan toimintakyvyn ja palvelujen tarpeeseen vaikuttavien tekijöiden sekä tarvittavien palvelujen ja tukitoimien osalta.

Vammaispalvelulaki tai asiakaslaki ei tarkemmin määrittele palvelusuunnitelman sisältöä. Palvelusuunnitelmasta tulee kuitenkin ilmetä asiakkaan yksilölliset olosuhteet ja erityistarpeet, asiakkaan vamman tai sairauden diagnoosi, asiakkaan toimintakyky ja avuntarve päivittäisissä toiminnoissa sekä riittävän yksilöity kuvaus palvelujen toteutuksesta ja tarvittavista apuvälineistä. Lisäksi suunnitelmasta tulee ilmetä suunnitelman laatijat, laatimisajankohta sekä tarkistusajankohta. (Räty 2010, s.100)

Palvelusuunnitelma tarkistetaan asiakkaan tarpeiden ja olosuhteiden muuttuessa ja muutoinkin tarpeen mukaan. Suunnitelmaan tulee pääsääntöisesti sisällyttää arvio milloin suunnitelmaa tullaan seuraavan kerran tarkistamaan.

Lähtökohtaisesti hoito- ja palvelusuunnitelma ei sellaisenaan ole oikeudellisesti sitova päätös palvelun myöntämisestä. Palvelusuunnitelman perusteella asiakkaalla ei ole oikeutta vaatia suunnitelmaan sisältyviä palveluja ja tukitoimia.

Viranomaisen on kirjattava suunnitelmaan myös asiakkaan näkemys/ toive palvelujen järjestämistavasta

3. Muutoksenhaku

Mikäli asiakas on tyytymätön sosiaalityöntekijän tai -ohjaajan tekemään päätökseen, hän voi ottaa yhteyttä päätöksentekijään. Päätökseen tyytymätön asiakas voi tehdä oikaisuvaatimuksen Puolangan kunnan sosiaali- ja terveystieteiden osastolle.

4. Erityisen järjestämisvelvollisuuden piiriin kuuluvat palvelut

4.1. Henkilökohtainen apu

Vammaispalvelulain mukainen henkilökohtainen apu on välttämätöntä apua niissä tavanomaiseen elämään liittyvissä toimissa, jotka henkilö tekisi itse, mutta ei niistä vammansa tai sairautensa vuoksi kokonaan selviä.

Vammaispalvelulaissa (VpL) henkilökohtaisella avulla tarkoitetaan vaikeavammaisen henkilön välttämätöntä avustamista kotona ja kodin ulkopuolella

- päivittäisissä toimissa
- työssä ja opiskelussa
- harrastuksissa
- yhteiskunnallisessa osallistumisessa ja
- sosiaalisen vuorovaikutuksen ylläpitämisessä.

Henkilökohtainen apu on maksuton sosiaalipalvelu. Henkilökohtaisesta avusta voidaan kuitenkin periä maksu, jos henkilö saa siihen korvausta muun lain kuin vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annetun lain nojalla, esimerkiksi liikenne- ja tapaturmavakuutuslain nojalla.

Vaikeavammaisuuden määrittely suhteessa henkilökohtaiseen apuun

Henkilökohtaisen avun myöntäminen edellyttää vaikeavammaisuutta. Henkilökohtaista apua järjestettäessä vaikeavammaisena pidetään henkilöä, joka tarvitsee pitkäaikaisen tai etenevän vamman tai sairauden johdosta välttämättä ja toistuvasti toisen henkilön apua suoriutuakseen vammaispalvelulain 8 c § 1 momentissa tarkoitetuista toiminnoista, eikä avun tarve johdu pääasiassa ikääntymiseen liittyvistä sairauksista ja toimintarajoitteista. Ikääntymiseen liittyvä vammaisuus tulee erottaa normaaliksi katsottavasta ikääntymisestä. Vamma tai sairaus on osoitettava lääkärinlausunnolla.

Eteneviä, henkilön toimintakykyyn voimakkaasti vaikuttavia sairauksia ovat esimerkiksi MS-tauti, eräät lihassairaudet ja ALS.

Itsemääräämisoikeuden toteutuminen henkilökohtaista apua järjestettäessä

Henkilökohtaisen avun järjestäminen edellyttää vammaispalvelulain mukaan, että vammaisella henkilöllä on voimavaroja ja kykyä määritellä avun sisältö ja toteutustapa. Tämä edellyttää aina kykyä ja edellytyksiä hallita itseään sekä kykyä tehdä itsenäisiä päätöksiä. Vaikeavammaisen henkilön pitää pystyä muodostamaan oma mielipiteensä ja hänen on ymmärrettävä asian kannalta merkitykselliset ratkaisut. Vaikeavammaisen henkilön pitää siis pystyä ja osata arvioida ratkaisujensa syy- ja seuraussuhteet. Tämä edellyttää vaikeavammaiselta henkilöltä kykyä johtaa tai ohjata tilannetta ja toimintaa, jossa avustaja työskentelee. Avustaja saa ohjeensa vaikeavammaiselta henkilöltä. Itsemääräämisoikeus edellyttää myös sitä, että henkilön tahdonmuodostukseen eivät vaikuta muut henkilöt.

Tarvittaessa käytetään tulkitsemiskeinoja ja kommunikaation apuvälineitä ja -menetelmiä. Vaikeavammaisen omaa mielipidettä selvitetäessä on tarvittaessa kiinnitettävä myös huomiota omaisten ja asiakaslain tarkoittamien läheisten käsityksiin siitä, mikä on vaikeavammaisen henkilön oma tahto. Avun määrittely ei voi perustua yksinomaan ulkopuolisen tahon, esimerkiksi omaisten tai viranomaisten tekemään määrittelyyn.

Vammaisen henkilö valitsee avustajana toimivan henkilön. Avustajan tulee pääsääntöisesti olla perheen ulkopuolinen henkilö. Avustajana ei voi olla omainen tai muu läheinen henkilö esim. henkilön puoliso tai avopuoliso, lapsi, vanhempi tai isovanhempi. Lähiomainen voi toimia henkilökohtaisena avustajana vain poikkeustilanteissa erityisen painavasta syystä. Koska henkilökohtainen apu suuntautuu avustettavan itsenäisyyden ja riippumattomuuden lisäämiseen, on omaishoito soveltuvampi tilanteisiin, joissa kyse on lähinnä hoivasta ja hoidosta.

Erityisen järjestämisvelvollisuuden rajaus

Erityistä järjestämisvelvollisuutta henkilökohtaiseen apuun ei ole, jos vaikeavammaisen henkilön riittävää huolenpitoa ei voida turvata avohuollon toimenpitein. Henkilökohtainen apu ei ole tarkoitettu hoivaan, hoitoon eikä valvontaan. Mikäli henkilön avustaminen painottuu pääasiassa hoivaan ja huolenpitoon ja henkilö on kotona ollessaankin pääasiassa laitoshoidon tarpeessa tai henkilöä hoidetaan sairautensa tai vammansa johdosta laitoshoidossa, kunnalla ei ole erityistä velvollisuutta järjestää henkilökohtaista apua.

Henkilökohtaisen avun järjestämistapa

Puolangan kunnan alueella henkilökohtainen apu järjestetään korvaamalla vaikeavammaiselle henkilölle henkilökohtaisen avustajan palkkaamisesta aiheutuvat kohtuulliset palkkakustannukset, työnantajan lakisääteiset maksut

(sosiaaliturvamaksu, työeläkevakuutusmaksu, pakollinen tapaturma- ja työnantajan työttömyysvakuutusmaksu sekä pakollisen työterveydenhuollon maksut) ja korvaukset (pyhätyökorvaus, vuosilomalain mukaiset korvaukset ja sairausajan palkka) sekä muut kohtuulliset avustajasta aiheutuvat välttämättömät kulut. Esimerkiksi lomarahaa ei ole lakisääteinen maksu, korvaus tai muu välttämätönkulu, eikä näin ollen korvattava kustannus.

Omaisien toimiessa henkilökohtaisena avustajana ei kuitenkaan korvata vuosilomalain perusteella vuosilomapalkkaa, ylityö- ja pyhätyöajan korvauksia, tapaturmavakuutusmaksuja, työttömyysvakuutusmaksuja ja työterveydenhuollon maksuja. Kotonaan henkilökohtaisena avustajana toimiessa omaisen on kuitenkin oikeutettu vuosilomalain 8.1 § mukaiseen vapaaseen sekä 16§ mukaiseen lomakorvaukseen.

Vammaisen henkilö palkkaa itse henkilökohtaisen avustajan, jonka palkkaamisesta aiheutuvia kustannuksia korvataan vammaispalveluna sosiaalityöntekijän tai -ohjaajan päätöksen mukaisessa laajuudessa. Kunnan on tarvittaessa ohjattava ja autettava vaikeavammaista henkilöä avustajan palkkaukseen liittyvissä asioissa. Avustettava toimii itse henkilökohtaisen avustajan työnantajana eli avustaja ei ole työsuhteessa Puolangan kuntaan. Työnantajan on huolehdittava siitä, että avustajan työtunnit toteutuvat enintään päätöksessä ilmoitettujen tuntimäärien mukaisesti. Työnantajana toimiva vaikeavammaisen henkilö voi myönnetyt henkilökohtaisen avun tuntimäärän puitteissa tarvittaessa palkata useamman kuin yhden avustajan.

Henkilökohtaisen avustajan työ ei ole sairaan hoitamista, joten tehtävään ei vaadita hoitajan koulutusta. Työsuhdetta määrittävät työsopimuksen ehdot ja pakottava työlainsäädäntö mm. työsopimuslaki, työaikalaki ja vuosilomalaki.

Henkilökohtaisten Avustajien Työnantajien Liitto ry:n (HETA) ja Julkisten ja hyvinvointialojen Liitto ry:n (JHL) välistä kulloinkin voimassa olevaa henkilökohtaisia avustajia koskevaa valtakunnallista työehtosopimusta sovelletaan liittoon kuuluvien osalta korvattaessa henkilökohtaisten avustajien palkkaamisesta aiheutuvia Vpl:n 8 d §:n mukaisia kustannuksia (siitä päivästä alkaen, kun työnantaja on liittynyt HETA-liittoon). HETA-liiton jäsenmaksu ei kuulu kuntien korvattaviin kustannuksiin.

Henkilökohtaisen avun hakeminen

Asia tulee vireille kirjallisella vammaispalveluhakemuksella. Hakemuksen tulee sisältää yksilöidysti henkilökohtaisen avun tarve ja perusteet. Hakemus tulee osoittaa kunnan vammaispalveluiden sosiaalityöntekijälle tai -ohjaajalle.

Avun tarpeen arviointi ja palvelusuunnitelma

Hakijan tilanne arvioidaan kokonaisvaltaisesti yhdessä vammaisen henkilön ja tarvittaessa muiden asiantuntijoiden kanssa ennen päätöksen tekemistä. Sosiaalityöntekijä tai -ohjaaja selvittää sen, edistääkö avustajan saaminen

vammaisen henkilön itsenäistä suoriutumista, mikä on vamman/sairauden aste ja laatu sekä missä asioissa vaikeavammaisen henkilö välttämättä tarvitsee apua. Tämän jälkeen on arvioitava, miten suuri tuntimäärä kattaa avun tarpeen. Arvioinnin apuna käytetään lääkärin- ja terapeuttien sekä tarvittaessa muiden asiantuntijoiden lausuntoja ja selvityksiä hakijan terveydentilasta ja toimintakyvystä.

Henkilökohtaisen avun myöntäminen edellyttää, että:

1. avun tarve on pitkäaikainen,
2. avun tarve on välttämätön,
3. toiminta ei onnistu itsenäisesti tai suoriutuminen vie kohtuuttomasti aikaa,
4. henkilökohtainen apu mahdollistaa tavanomaisen elämän,
5. avun tarve on toistuvaa, vaikka se olisi määrältään vähäistä,
6. vaikeavammaisella henkilöllä on kykyä määrittellä avun sisältö ja toteutustapa,
7. henkilö kykenee toimimaan työnantajana ja
8. avun tarve ei perustu pääosin hoivaan, hoitoon ja valvontaan

Mikäli henkilökohtaisen avun tarve perustuu pääasiassa hoivaan, huolenpitoon tai valvontaan, jolloin henkilön avuntarvetta määrittelevät muut kuin vaikeavammaisen henkilö itse, ei edellytyksiä henkilökohtaisen avun saamiselle ole.

Avun määrä

Henkilökohtaista apua on järjestettävä päivittäisiä toimia, työtä ja opiskelua varten siinä laajuudessa kuin vaikeavammaisen henkilö sitä välttämättä tarvitsee selviytyäkseen näistä toimista. Henkilökohtaista apua voidaan myöntää määrääjäksi tai toistaiseksi.

Harrastuksia, yhteiskunnallista osallistumista ja sosiaalisen vuorovaikutuksen ylläpitämistä varten henkilökohtaista apua on myönnettävä vähintään 30 tuntia kuukaudessa, jollei tätä pienempi tuntimäärä riitä turvaamaan vaikeavammaisen henkilön välttämätöntä avuntarvetta. (VpL 8 c §). Tuntimäärä voi olla 30 tuntia pienempi, jos se riittää turvaamaan välttämättömän avuntarpeen. Vaikeavammaisen henkilön oma käsitys avuntarpeen määrästä tulee tällöin erityisesti huomioida.

Henkilökohtaista apua voidaan myöntää työssäkäyntiin silloin, kun avustaja mahdollistaa vaikeavammaisen henkilön työnteon. Työ voi olla työsuhteeseen perustuvaa tai yritystoimintaa. Opiskelun tulee olla tutkintoon tai ammatin saavuttamiseen tähtäävää, ammattitaitoa vahvistavaa tai työllistymismahdollisuuksia edistävää. Muunlainen opiskelu katsotaan harrastukseksi.

Erityistilanteita

Henkilökohtainen apu palveluasumisessa, tehostetussa palveluasumisessa tai hoitokodissa: Palveluasumisessa, tehostetussa palveluasumisessa tai hoitokodissa asuvan henkilön avun tarve päivittäisissä toiminnoissa, esim. asioinnissa, turvataan yksikön henkilökunnan avulla. Palveluasumisen yksiköiltä ja hoitokodeilta edellytetään asiakkaiden avun tarvetta vastaavaa henkilöstömitoitusta.

Henkilökohtaisen avun suhde omaishoittoon: Omaishoidontuki tulee ensisijaisesti kysymykseen silloin, kun avun tarve on hoitoon, hoivaan, valvontaan tms. liittyvää. Henkilökohtainen avustaja ja omaishoitaja eivät voi olla sama henkilö. Lähtökohdana on, että läheisen henkilön tulisi toimia omaishoitajana, ei henkilökohtaisena avustajana.

Vammaispalvelulain 8 d § mukaan henkilökohtaisena avustajana ei voi toimia vaikeavammaisen henkilön omainen tai muu läheinen (puoliso, avopuoliso, elämäkumppani, lapsi, vanhempi, isovanhempi), ellei sitä erityisen painavasta syystä ole pidettävä vaikeavammaisen henkilön edun mukaisena. Tällainen syy voi olla esimerkiksi avustettavan vamman tai sairauden laatu (esim. fyysisen motoriikan hallinnan tai eleiden ja tunnetilojen tulkinnan erityistuntemus), tai vaikeus saada perheen ulkopuolista avustajaa tai avuntarpeen äkillisyys.

Henkilökohtaista apua ei myönnetä omaishoitajan lakisääteisten vapaapäivien järjestämiseen.

Ikääntyneet: Vammaispalvelulain mukaan vaikeavammaisena ei pidetä henkilöä, jonka toimintakyvyn aleneminen ja avun tarve johtuvat pääasiassa ikääntymiseen liittyvistä sairauksista ja toimintakyvyn muutoksista.

Ikääntyneellä vaikeavammaisella henkilöllä tulee olla voimavaroja määritellä avun sisältö ja toteutustapa ja henkilökohtaisen avun tulee tukea häntä toteuttamaan omia elämänvalintojaan. Henkilökohtainen apu ei tule kysymykseen, jos avun tarpeen määrittely perustuu pelkästään toisen henkilön, esimerkiksi omaisen, näkemyksiin. Vanhuksen hoivan, hoidon ja valvonnan tarpeisiin ei vastata henkilökohtaisella avulla. Vanhuksille suunnatut palvelut ja tukitoimet järjestetään ensisijaisesti sosiaalihuoltolain perusteella vanhuspalveluiden kautta.

Lapset ja nuoret: Vanhemmat vastaavat lapsen hoidosta ja kasvatuksesta. Henkilökohtaisesta avusta päätettäessä on arvioitava ensisijaisten palvelujen sopivuus ja riittävyys (mm. päivähoito, iltapäivähoito, kotihoito).

Koska henkilökohtaisen avun myöntäminen edellyttää avustettavan kykyä tehdä itsenäisiä valintoja sekä määritellä avun sisältö ja toteutustapa, aivan pienen lapsen kohdalla henkilökohtainen apu ei tule kyseeseen. Henkilökohtainen apu tulee kyseeseen silloin, kun lapsi tai nuori ei ole vanhempiansa välittömän ja jatkuvan valvonnan tarpeessa ja kykenee tekemään omaa elämäänsä koskevia valintoja. Keskeistä arvioinnissa on verrata vaikeavammaista lasta samanikäiseen terveeseen lapseen. Hoivan, hoidon ja valvonnan tarpeisiin ei myönnetä henkilökohtaista apua.

Kehitysvammaiset: Henkilökohtaisen avun myöntämisen edellytyksenä myös kehitysvammaisen henkilön kohdalla on vaikeavammaisuus.

Kehitysvammaisen henkilön tulee kyetä määrittelemään henkilökohtaisen avun sisältö ja toteutustapa. Asumispalveluyksikössä asuvan kehitysvammaisen avun tarve päivittäisissä toiminnoissa turvataan yksikön henkilökunnan avulla. Hoivan, hoidon ja valvonnan tarpeisiin ei vastata henkilökohtaisella avulla.

Henkilökohtaisen avun välitys ja yhteyshenkilö

Puolangan kunta tarjoaa henkilökohtaisen avun välityspalvelua. Työnantaja voi olla yhteydessä vammaispalveluiden palveluohjaajaan etsiessään avustajaa tai avustajalle sijaista. Lisäksi palveluohjaaja antaa neuvoja työnantajana toimimiseen, ohjausta uuden avustajan perehdyttämiseen sekä tukee työnantajaa avustajan kanssa toimimisessa.

Yhteystiedot:

VPL-palveluohjaaja Hilikka Oikarinen
Kuntotie 3
89200 Puolanka

puh. 040 5365949

Ilmoitusvelvollisuus

Vaikeavammainen henkilö on velvollinen ilmoittamaan sosiaalityöntekijälle tai ohjaajalle olosuhteissaan tapahtuvista muutoksista, joilla on vaikutusta henkilökohtaisen avun järjestämiseen.

4.2. ~~Liikkumista tukevat palvelut~~

Kuljetuspalveluja järjestettäessä vaikeavammainen on henkilö

1. jolla on erityisiä vaikeuksia liikkumisessa ja
2. joka ei vammansa tai sairautensa vuoksi voi käyttää julkisia joukkoliikennevälineitä ilman kohtuuttoman suuria vaikeuksia.

Kuljetustarpeen arviointi perustuu asiakkaan elämäntilanteen, elinympäristön ja hänen vammastaan tai sairaudestaan aiheutuvan toimintarajoitteen kartoittamiseen. Erityisiä suoriutumisvaikeuksia voivat aiheuttaa esim. pyörätuolilla liikkuminen, sokeus tai muu liikkumisen vaikeus, esim. henkilöllä vaikeus nousta bussiin. Erityisiksi vaikeuksiksi ei katsota esim. kauppakassien kantamiseen liittyviä haittoja, haja-asutusalueella asumista tai yksinäisyyttä.

Vaikeavammaisuuden määrittely tapahtuu aina yksilöllisesti. Hakemuksen liitteenä asiakkaan tulee toimittaa lääkärinlausunto sairauden tai vamman vaikutuksesta

toimintakykyyn. Tarpeen mukaan tulee pyytää lausunnot myös muilta tahoilta, esimerkiksi erikoislääkäriltä, fysio- ja toimintaterapeutilta.

Sosiaalityöntekijän/-ohjaajan tulee selvittää asiakkaan liikkumismahdollisuudet omassa asuinympäristössään. Asiakkaan luokse tulee tehdä kotikäynti, ellei kotikäynnin tekemistä katsota ilmeisen tarpeettomaksi sen johdosta, että tarpeellinen selvitys asumisolosuhteista ja hakijan kuljetuspalvelun tarpeesta on jo sosiaalityöntekijän käytettävissä. Kuljetuspalveluissa asiakkaan kanssa voidaan tehdä koematka ja sosiaalityöntekijä voi konsultoida asiantuntijalääkärinä päätöstä tehdessä. Arviointia tehtäessä selvitetään myös esteettömän joukkoliikenteen kuten palvelulinjojen ja matalalattiabussien käyttömahdollisuus.

Uusilta hakijoilta edellytetään lääkärinlausuntoa, mikäli vaikeavammaisuus ja kuljetuspalvelujen tarve ei ilmene muiden sosiaali- ja terveydenhuollon viranomaisten selvityksistä. Lääkärinlausunnosta tulee ilmetä sairaus tai vamma ja näistä johtuva erityinen liikkumisen vaikeus, minkä vuoksi hakija ei voi käyttää julkista joukkoliikennevälinettä ilman kohtuuttoman suuria vaikeuksia (vaikeavammaisen määritelmä VpA 5 §).

Päätökset tehdään pääsääntöisesti toistaiseksi voimassa oleviksi. Määräaikainen päätös tehdään silloin, kun asiakkaan tilanteessa voi odottaa tapahtuvan muutoksia. Kuljetuspalvelupäätös voi olla ajallisesti rajattu myös esimerkiksi silloin, kun liikuntaesteisyys vaihtelee riippuen vuodenaajoista.

Yleiset myöntämisperusteet

Kuljetuspalveluja voidaan myöntää hakemuksesta sellaiselle henkilölle,

1. joka on vaikeavammainen ja
2. ei saa näitä palveluita tai kulkemiseen tukea muiden säännösten nojalla (SHL, KvL) ja
3. jolla on erityisiä vaikeuksia liikkumisessa ja
4. joka ei vammansa tai sairautensa vuoksi voi käyttää julkisia joukkoliikennevälineitä ilman kohtuuttoman suuria vaikeuksia ja
5. jonka kuljetuspalvelun tarpeen on johduttava vammasta tai sairaudesta, joista aiheutuva haitta on pysyvä ja pitkäaikainen. Pääasiassa ikääntymisestä johtuva liikuntakyvyn aleneminen ei ole peruste vammaispalvelulain mukaisen kuljetuspalvelun myöntämiselle.

Sosiaalihuoltolain mukainen kuljetusten käyttömahdollisuus selvitetään ensisijaisesti.

Matkojen määrä

Asiakkaan on mahdollista saada työssä käyntiin ja opiskeluun kuuluvat tarpeelliset ja kohtuulliset kuljetukset. Työmatkoina korvataan asunnon ja työpaikan väliset

matkat. Matkoja ei myönnetä työnantajan määräyksestä tapahtuviin työn tekemiseen eikä yritystoimintaan liittyviin matkoihin.

Hyväksyttävänä opiskeluna pidetään ainoastaan sellaista opiskelua, joka tähtää johonkin tutkintoon tai muuten voi parantaa asiakkaan työllistymistä. Harrastusluonteiseen opiskeluun kuljetuspalvelua ei myönnetä.

Hakijan tulee toimittaa todistus opiskelu- ja työpaikasta.

Asiointi- ja virkistysmatkoja myönnetään ensisijaisesti asiakkaan tarpeen mukaan. Asiakkaalla on mahdollisuus vähintään 18 yhdensuuntaiseen matkaan/kuukausi oman asuinkunnan ja lähikuntien alueella. Lähikunniksi vaikeavammaisten kuljetuspalvelussa katsotaan: Suomussalmi, Hyrynsalmi, Vaala, Paltamo ja Ristijärvi. Käyttämättä jääneitä matkoja ei voi siirtää seuraavalle kuukaudelle. Etukäteen ei voi käyttää tulevan kuukauden matkoja. Sosiaalihuoltolain mukaisella kuljetuspalvelulla ei voi täydentää vammaispalvelulain mukaista kuljetuspalvelua.

Mikäli vammaisen henkilö on saanut julkista tukea, kuten autoveronpalautusta tai avustusta vammaispalvelulain mukaan auton hankintaan, kuljetuspalvelumatkoja voidaan tämän johdosta asetuksesta poiketen yksilöllisen harkinnan perusteella vähentää. Kuljetuspalveluna voidaan tällöin myöntää harkinnanvaraisesti yleensä 10 yhdensuuntaista matkaa kuukaudessa, kun vammaisen henkilö ei itse aja autoa. Mikäli vammaisen henkilö itse ajaa autoa, matkoja voidaan myöntää yleensä enintään 6 yhdensuuntaista matkaa kuukaudessa. Saatu auton hankintatuki vaikuttaa kuljetuspalvelumatkojen määrään tuen saantihetkestä viiden kalenterivuoden ajan.

Asumispalveluissa ja pitkäaikaisessa laitoshoidossa hoitomaksu kattaa pääsääntöisesti myös kuljetukset. Jos asumispalveluyksikkö tai laitos ei pysty järjestämään kuljetuksia lainkaan tai riittävässä määrin, asiakkaan kuljetuspalvelun tarve tulee harkita.

Kuntoutuksessa oleville voidaan harkinnan perusteella myöntää kuntoutuspaikkakunnalla (kotimaassa) matkoja kuljetuspalvelujen käyttökiintiön puitteissa. Hakijalle annetaan kuntoutuspaikkakunnalle erillinen laskulomake laskutuksen helpottamiseksi. Hakija maksaa matkojen omavastuuosuuden julkisen liikenteen taksan mukaan. Kuntoutus- ja lomamatkoja ei pääsääntöisesti huomioida eikä korvata.

Terveydenhuollon matkat: KELA:n korvauksen piiriin kuuluvia terveydenhuollon matkoja ei korvata.

Matkojen korvaus

Kuljetuspalvelun käyttäjältä peritään omavastuuosuutena alentamaton kilometripohjainen 1.1.2022 voimassa oleva matkahuollon hintataulukon mukainen maksu/yhdensuuntainen matka. Autoilija laskuttaa kuljetuksen kunnalta erikseen saamiensa ohjeiden mukaan. Mikäli useampi kuljetuspalvelua käyttävä matkustaa samassa taksissa, kuitataan kaikkien asiakkaiden päätöksestä matka tehdyksi. Omavastuuosuus peritään asiakkaalta jälkikäitelaskutuksena

Yksittäisen matkan omavastuu muuttuu mikäli julkisen liikenteen maksut muuttuvat. Autoilijoita ja asiakkaita ei tiedoteta maksujen muutoksesta erikseen.

Omavastuuosuuden perimättä jättämistä ei saa käyttää kilpailukeinona eikä hinnanalennuksena. Puolangan kunta voi tarvittaessa pyytää asiakkaalta selvityksen omavastuuosuuden maksamisesta. Työssäkäyvät ja opiskelijat maksavat omavastuuosuutensa erikseen sovittavalla tavalla.

Asiakkaalla ei ole oikeutta valita korvaustapaa. Kunta voi muuttaa kuljetuspalvelun omavastuun perimiskäytäntöä esimerkiksi siten, että kunta laskuttaa omavastuun asiakkaalta jälkikäteen.

Matkustusoikeus myönnetään ensisijaisesti kutsu- tai asiointitaksi- tai palvelubussiliikenteeseen. Mikäli kunnallisia tai seudullisia palveluliikennejärjestelyjä (yhteiskuljetuksia) otetaan käyttöön, ne tulevat olemaan ensisijaisia taksiliikenteeseen nähden.

Asiakkaalle myönnettävät matkaoikeudet ovat yhdensuuntaisia matkoja. Yhdensuuntainen matka on matka, joka päättyy eri osoitteeseen, kuin mistä se on alkanut. Yhdensuuntaisen matkan päätepiste on voi olla oman asuinkunnan tai lähikunnan ulkopuolella, mutta korvaus maksetaan ainoastaan asuin- tai lähikuntaan. Paluu kotiin tai matkan jatkuminen yhdestä osoitteesta toiseen on toinen yhdensuuntainen matka. Yhdensuuntaisella matkalla ei korvata odotusaikaa. Mikäli asiakkaalla on tarve pidemmälle odotukselle/avustamiselle kuin mitä ohjeistuksessa tai hänen henkilökohtaisessa kuljetuspäätöksessään sanotaan, tulee asiakkaan maksaa ylimenevä osuus suoraan kuljettajalle.

Yhteen suuntaan enintään 20 km:n pituisissa ja sitä pidemmissä matkoissa, jos taksi jää odottamaan ja avustamaan asiakasta asioinnin ajaksi, korvataan odotusaikaa enintään 15 minuuttia. Odotuksesta syntyneiden kustannusten lisäksi ei korvata paluumatkan muita kustannuksia (kilometrikorvausta, lähtötaksaa eikä avustamislisää).

Yhteen suuntaan vähintään 20 km:n pituisissa ja sitä pidemmissä matkoissa, jos taksi jää odottamaan ja avustamaan asiakasta asioinnin ajaksi, korvataan odotusaikaa enintään siihen määrään saakka kuin toisen, lähimmän taksin käyttäminen paluumatkalla olisi tullut maksamaan. Odotuksesta syntyneiden kustannusten lisäksi ei korvata paluumatkan muita kustannuksia (kilometrikorvausta, lähtötaksaa eikä avustamislisää).

Kuljetuspalveluja ei voi käyttää muualla kuin vaikeavammaisen henkilön asuinpaikkakunnalla. Jos vaikeavammaisen henkilön asuinpaikkakunta ei ole henkilön kotikunta, eikä kyseessä ole vammaispalveluasetuksen tarkoittamasta lähikunnasta, eivät matkat kotikunnassa järjestettyinä kuulu subjektiivisen oikeuden piiriin.

Mikäli asiakkaalla on oikeus matkakorvaukseen jonkun muun ensisijaiseksi katsottavan lain perusteella, ei vammaispalvelulain mukainen kuljetusoikeus ole käytettävissä (mm. KELA:n terveydenhoitoon liittyvät matkat).

Kyytien tilaaminen

Asiakkaan tulee tilata kyydit taksivälityksen kautta numerosta 0600 398 100.

Saattajapalvelu

Saattajapalvelusta tehdään yksilökohtainen päätös. Asiakkaalla tulee olla päätöksessä merkintä saattajapalvelusta.

Mikäli asiakas tarvitsee joukkoliikennettä käyttäessään avustajan (esim. näkövammasta johtuva haitta), korvataan avustavalle henkilölle avustustilanteessa aiheutunut joukkoliikennevälineen kuljetusmaksu.

Väärinkäytökset

Matkoista aiheutuneita kustannuksia seurataan ja mahdolliset väärinkäytökset tulee tutkintaan. Selvityksessä tulee kuulla asiakasta ja mahdollisesti taksin kuljettajaa. Ohjeiden vastaisen tai vilpillisen toiminnan seurauksena korvatut matkakustannukset peritään takaisin. Mikäli väärinkäytöstä ilmenee, väärinkäytöksestä aiheutuneet kustannukset peritään takaisin ja voidaan siirtyä kuljetuspalvelujen järjestämiseen korvaamalla matkat kuittia vastaan jälkikäteen. Asia voidaan antaa poliisiviranomaisten tutkittavaksi.

Mikäli asiakas toistuvasti (2 kertaa) huomautuksesta huolimatta käyttää kuljetuspalvelua viranhaltijapäätöksen ja vammaispalveluohjeen vastaisesti, kuljetuspalvelupäätös lakkautetaan.

Ilmoitusvelvollisuus

Kuljetuspalveluja saavan henkilön on ilmoitettava päätöksentekijälle olosuhteissaan tapahtuvissa muutoksista, joilla on vaikutusta kuljetuspalvelujen tarpeeseen. Edellä mainittuja muutoksia ovat esimerkiksi toimintakyvyn muutokset, pitkäaikaishoitoon siirtyminen, muutto toiselle paikkakunnalle ja liikkumisen apuvälineitä (esim. pyörätuoli) koskevat muutokset kulkuneuvossa jne.

4.3. Tulkkipalvelut

Vammaisten henkilöiden tulkkipalvelut ovat siirtyneet Kelan hoidettavaksi 1.9.2010 alkaen. Lisätietoja saa lähimmästä Kelan toimistosta tai internetistä osoitteesta: <http://kela.fi>.

4.4. Palveluasuminen

Palveluasuminen on tarkoitettu vaikeavammaiselle henkilölle, joka vammansa tai sairautensa vuoksi tarvitsee toisen henkilön apua päivittäistä toiminnoista

suoriutumisessa jatkuvaluontoisesti, vuorokauden eri aikoina tai muutoin erityisen runsaasti ja joka ei ole jatkuvan laitoshoidon tarpeessa. (VpA 11 §)

Hakijan vaikeavammaisuuden suhteessa palveluasumisen tarpeeseen määrittää sosiaalityöntekijä/-ohjaaja yhdessä SAS-työryhmän kanssa kartoittamalla hakijan elämäntilanteen, elinympäristön ja hakijan toiminta- ja suoriutumiskyvyn. Arviointia varten tulee olla lääkärinlausunto sairauden tai vamman vaikutuksesta palveluasumisen tarpeeseen. Tarpeen mukaan tulee pyytää selvitykset myös muilta tahoilta, esimerkiksi kotihoidosta, fysioterapeutilta, toimintaterapeutilta, kuntoutustyöryhmältä ym. Palveluasumisen tarvetta ei voida kuitenkaan ratkaista yksinomaan lääkärinlausuntojen pohjalta ottamatta tosiasiallista selviytymistä kotioloissa huomioon.

Palveluasuminen vaikeavammaiselle henkilölle on maksutonta. Asiakas maksaa itse vuokran sekä siivouksen, vaatehuollon ja esimerkiksi henkilökohtaisen hygienian tarvekustannukset. Asiakkaan maksama ateriamaksu sisältää elintarvikkeet ja ruoanlaiton välilliset kustannukset kuten esimerkiksi sähkön, veden ja laitteiden käyttökustannukset, muttei työn kustannuksia. Asumispalvelumaksusta vastaa Puolangan kunta.

Asumispalveluista voidaan asiakkaalta periä maksu, mikäli asiakas (vaikeavammaisen) saa ko. palveluista korvauksen jonkun muun lain nojalla, esim. tapaturmavakuutuslaki, liikennevakuutuslaki, sotilasvammalaki.

Palveluasumista haetaan kunnan vammaispalveluista. Palveluasumispäätöstä varten vammaispalvelun sosiaalityöntekijä tai -ohjaaja selvittää asiakkaan tilanteen.

Asiakkaalla ei ole subjektiivista oikeutta valita paikkaa, missä palveluasuminen järjestetään.

4.5. Asunnon muutostyöt

Kunnan on korvattava vaikeavammaiselle henkilölle asunnon muutostöistä sekä asuntoon kuuluvien välineiden ja laitteiden hankkimisesta aiheutuvat kohtuulliset kustannukset, jos henkilö vammansa tai sairautensa johdosta niitä välttämättä tarvitsee suoriutuakseen tavanomaisista elämäntoiminnoista (VPL 9.2 §)

Suoritettaessa korvausta asunnon muutostöistä sekä asuntoon kuuluvien välineiden tai laitteiden hankkimisesta aiheutuviin kustannuksiin pidetään vaikeavammaisena henkilöä, jolle liikkuminen tai muu omatoiminen suoriutuminen vakituksessa asunnossa tuottaa vamman tai sairauden vuoksi erityisiä vaikeuksia. (VpA 13§)

Korvattaviksi tulevat tarpeenmukaiset, todelliset, kohtuullisena pidettävät kustannukset. Korvattavaksi eivät tule kustannukset, jotka

- ylittävät välttämättömät kohtuulliset kustannukset,
- aiheutuvat asumismukavuudesta tai esimerkiksi asumistason parantamisesta tai

- ovat aiheutuneet tavanomaisesta laatutasosta poikkeavien materiaalien tai työtapojen käytöstä.

Kohtuullisten kustannusten ylimenevä osuus jää vammaisen henkilön maksettavaksi. Kustannusten kohtuullisuutta arvioitaessa otetaan huomioon myös se, onko asiakkaalle korvattu asunnon muutostöitä nykyiseen asuntoon.

Asunnon muutostyön tarpeen selvittäminen ja työn välttämättömyys

Asunnon muutostöiden tarpeen ja välttämättömyyden selvittämiseksi tehdään ensisijaisesti moniammatillinen kotikäynti, jonka toteuttamiseen osallistuu pääsääntöisesti mm. fysioterapeutti. Asunnon muutostöiden tarpeellisuudesta ja välttämättömyydestä pyydetään lausunto toimintaterapeutilta, kuntoutusohjaajalta ja/tai fysioterapeutilta. Tarvittaessa pyydetään lääkärinlausunto. Lisäksi tulee pyytää muut tarvittavat lausunnot, esimerkiksi näkövammaisten osalta erikoissairaanhoidon näöntutkijoilta valaistusmuutostöissä.

Asunnon muutostöiden teknisestä toteutuksesta, tarkoituksenmukaisuudesta ja kohtuullisista kustannuksista hankitaan tarvittaessa lausunto toimialan rakennusalan asiantuntijalta. Lausunto pyydetään myös, jos asunto sijaitsee muussa kunnassa kuin Puolangan kunnassa. Lausunto tulee pyytää myös, mikäli asunto on niin huonokuntoinen, ettei muutostöitä voida tämän takia toteuttaa.

Asunnon muutostöinä korvataan ainoastaan vamman tai sairauden vuoksi välttämättömät muutostyöt, jotka kohdistuvat säännöllisessä pitkäaikaisessa käytössä olevaan vakinaiseen asuntoon. Korvaus myönnetään vain siltä osin kuin kustannuksia aiheuttavat toimenpiteet ovat vammasta johtuvia. Asunnon muutostyöt korvataan vain, mikäli niiden avulla mahdollistetaan asiakkaan suoriutuminen vakituisessa asunnossa.

Vapaa-ajan asuntoon korvausta ei myönnetä. Mikäli asiakas teettää myös muita muutostöitä välttämättömien muutostöiden yhteydessä, niitä ei korvata. Asunnon normaaleja perusparannustöitä ei korvata. Saunan rakentamisesta tai muutostyöstä aiheutuvia kustannuksia ei korvata. Asunnon laatutason nostaminen, suihkukaapin asentaminen, kerrostaloon hissien asentaminen jne. eivät ole vamman kannalta välttämättömiä asuntoon suoritettavia muutostöitä ja näistä aiheutuvia kustannuksia ei korvata. Muutostöiden avulla ei tule päästä koko taloon, vaan asumisen kannalta välttämättömiin tiloihin.

Asunnon ulkopuolella suoritettavien muutostöiden korvaamisen edellytyksenä on, että se liittyy asiakkaan asumiseen tai välittömästi vaikeavammaisen henkilön mahdollisuuteen päästä asuntoonsa tai sieltä ulos (esimerkiksi luiskat, kaiteet ja kulkuväylän muutokset).

Mikäli asiakas haluaa muutostöissä käytettävän kohtuuhintaista kalliimpaa materiaalia, hän sitoutuu itse maksamaan ylimenevän osan kustannuksista

Muutostyöt voivat edellyttää asunnon omistajan tai asunto-osakeyhtiön lupaa. Mikäli muutostyöt vaativat rakennuslupaa tai muuta lupaa, tulee vammaisen henkilön se hankkia ennen asunnon muutostöiden aloittamista. Jos muutostöihin, välineeseen

tai laitteeseen tarvitaan joku muu lupa, tulee se hankkia ennen päätöksen täytäntöönpanoa. Mikäli lupaa ei saada, ei muutostöitäkään voida tehdä.

Kunnalla on oikeus vaatia ennen asunnon muutostöiden maksamista, että asunnossa tehdään esim. tarvittavat peruskorjaukset, jotka mahdollistavat muutostöiden tekemisen tai jotka muutoin positiivisella tavalla vaikuttavat korvattavien asunnonmuutostöiden suorittamiseen.

Asiakkaalla ei ole oikeutta valita muutostyön toteuttamistapaa. Korvaus myönnetään asiakkaan vamma ja sairaus huomioon ottaen edullisimman toteuttamisvaihtoehdon mukaisesti, ellei ole välttämätöntä perustetta toteuttaa muutostyö muulla tavalla. Sosiaali- ja terveydenhuollon toimiala tarvittaessa yhdessä muun rakennusalan asiantuntijan kanssa huolehtii muutostöiden yrittäjän valinnasta.

Vammaispalvelun sosiaalityöntekijään tai -ohjaajaan tulee ottaa yhteys jo muutostöitä suunniteltaessa, jotta voidaan arvioida vamman kannalta välttämättömät muutostyöt ja siten niiden kohtuulliset kustannukset. Taloudellisia tukitoimia on haettava kuuden kuukauden kuluessa siitä, kun kustannukset ovat syntyneet.

Mikäli asiakas ei ole oikeutettu vammaispalvelulain mukaisiin asunnon muutostöihin, asiakas voi hakea Valtion korjausavustusta asuintalon tai asunnon remonttiin sosiaalisin perustein. Hakemuslomakkeen ja – ohjeita saa kunnan teknisestä toimistosta.

4.6 Asuntoon kuuluvat välineet ja laitteet

Aluksi on selvitettävä onko asiakkaalla mahdollisuus saada vammansa tai sairautensa kannalta välttämättömät välineet ja laitteet käyttöönsä muuta kautta, esimerkiksi lääkinnällisestä kuntoutuksesta, KELA:lta tai vakuutusyhtiöltä.

Mikäli asiakkaalla ei ole mahdollisuutta hankkia laitetta tai välinettä muuta kautta, tulee vielä ennen korvauksen myöntämistä selvittää voidaanko kyseinen laite antaa kunnan puolesta asiakkaalle korvauksetta käyttöön. Asuntoon kuuluvien välineiden ja laitteiden korjaus- ja huoltokustannukset korvataan kokonaan, jos väline tai laite on annettu asiakkaan käytettäväksi.

Välineiden ja laitteiden hankkimisesta korvataan kohtuulliset kustannukset kuten asunnon muutostöissäkin.

Laissa mainittuja muita asuntoon kiinteästi asennettavia välineitä voivat olla mm. turvalaitteet, induktiosilmukka, nostolaitteet ja wc:n lisälaitteet. Koti-irtaimistoa ei korvata.

Asuntoon kuuluvien välineiden ja laitteiden korvaamisessa huomioidaan vaikeavammaisen henkilön asumisen vakituisuus sekä miten välineen tai laitteen avulla tuetaan itsenäistä suoriutumista tai helpottaako väline/laitte olennaisesti avustavan henkilön työtä.

4.7 Päivätoiminta

Päivätoimintaa järjestettäessä vaikeavammaisena pidetään työkyvyttöä henkilöä, jolla vamman tai sairauden aiheuttaman erittäin vaikean toimintarajoitteen vuoksi ei ole edellytyksiä osallistua sosiaalihoitolain (1301/2014) 27 e §:ssä tarkoitettuun työtoimintaan ja jonka toimeentulo perustuu pääosin sairauden tai työkyvyttömyyden perusteella myönnettäviin etuuksiin. (VpL 8 b §)

Päivätoimintaa järjestetään kaikkein vaikeimmin vammaisille työikäisille henkilöille, joiden toimeentulo perustuu pääosin sairauden tai työkyvyttömyyden perusteella myönnettäviin etuuksiin ja henkilöllä on erittäin vaikea toimintarajoite. Päivätoiminnan määrään voivat vaikuttaa sekä asiakkaasta että toiminnan järjestäjästä aiheutuvat syyt, laissa ei ole säädetty päivätoiminnalle tuntimääriä.

Päivätoimintaan osallistuvalla ei makseta korvausta toimintaan osallistumisesta. Päivätoiminta on maksuton lukuun ottamatta kuljetusta, aterioita tai muita päivätoiminnan järjestäjän tarjoamia maksullisia palveluja.

Palvelutarpeen arviointi

Asiakkaiden toimintakyky ja palveluiden tarve arvioidaan palvelusuunnitelmaa tehtäessä. Uusien asiakkaiden osalta päivätoimintahakemukseen liitteenä tulee olla lääkärintodistus tai muu toimintakyvyn arvio asiakkaan vaikeavammaisuudesta. Päivätoiminnan tarpeen arviointi tulee tehdä aina yhteistyössä.

Päätökset tehdään toistaiseksi, mutta asiakkaan tilannetta tulee seurata ja asiakkaan olosuhteissa tapahtuneet muutokset tulee ottaa huomioon palvelusuunnitelmaa päivitettäessä.

Myöntämisen perusteet

Asiakkaan oikeus päivätoimintaan jonkun muun ensisijaisen lain nojalla (mielenterveyslaki, kehitysvammalaki tms.) on aina ensin selvitettävä. Päivätoimintaa järjestettäessä vaikeavammaisena pidetään työkyvyttöä 16 - 65-vuotiasta henkilöä. Henkilön toimintarajoite on niin vaikea, että se estää häntä osallistumasta sosiaalihoitolain mukaiseen työtoimintaan. Toimintakyky voi olla voimakkaasti alentunut esimerkiksi aivovamman tai useamman eri vamman tai sairauden seurauksena. Toimintaan osallistuvan asiakkaan tulee kuitenkin kyetä osallistumaan ainakin osittain tavoitteelliseen toimintaan.

5. Määrärahasidonnaiset palvelut ja tukitoimet vammaisille

Puolangan kunta myöntää vammaispalvelulain tarkoittamia määrärahasidonnaisia palveluja ja tukitoimia määrärahojen puitteissa, jolloin kaikilla lain edellytykset täyttävillä hakijoilla ei ole oikeutta saada kyseistä palvelua.

5.1. Sopeutumisvalmennus

Määrärahasidonnainen, harkinnanvarainen sopeutumisvalmennus on tarkoitettu vammaisen henkilön ja hänen läheistensä sosiaalisen toimintakyvyn edistämiseksi silloin, kun sopeutumisvalmennusta ei toteuteta muun lainsäädännön kautta.

Määrärahasidonnaista sopeutumisvalmennusta voidaan myöntää VPL:n 8 § ja asetuksen 15 § perusteella: Sopeutumisvalmennukseen kuuluu neuvonta, ohjaus ja valmennus vammaisen henkilön ja hänen lähiyhteisönsä sosiaalisen toimintakyvyn edistämiseksi. Sopeutumisvalmennusta voidaan toteuttaa yksilöllisesti tai ryhmäkohtaisesti ja tarvittaessa se voi olla myös toistuvaa. Asiakkaat voivat olla kuuroja, huonokuuloisia, kuulovammaisia tai eri tavoin puhevammaisia. Usein asiakkaana on lapsia, joilla on vakavia puutteita kielen ja kommunikaation kehityksessä.

Sopeutumisvalmennuksena myönnettävää kommunikaatio-opetusta järjestetään vammaiselle henkilölle ja hänen lähipiirilleen tilanteissa, joissa henkilö tarvitsee puhetta tukevaa tai puhetta korvaavaa kommunikaatiokeinoa selvittääkseen arkipäivän tilanteista. Sopeutumisvalmennuksena myönnettäviä kommunikaatio-opetuskeinoja ovat viittomakielen, viitotun puheen ja tukiviittomien opetus sekä AAC-ohjaus.

AAC-ohjaus on puhetta tukevan tai korvaavan kommunikaatiomenetelmän käytön ohjausta sekä henkilölle että hänen lähipiirilleen. Esim. kuvakommunikaatiomenetelmällä rakennetaan yksilöllisesti henkilölle joko kokonaan puhetta tukeva tai korvaava kommunikaatioympäristö. Käytettävissä on useita menetelmiä, mm. Bliss-symbolit tai PECS-menetelmä. AAC-ohjaukseen kuuluu myös kommunikaatiota tukevien kommunikaatiomateriaalin valmistaminen. Sopeutumisvalmennuksena järjestetään ne kommunikaatio-opetuspalvelut, joita ei toteuteta lääkinnällisenä kuntoutuksena.

Puolangan kunnan kommunikaatio-opetusta asiakkaat hakevat puheterapeutin suosituksesta vammaispalveluhakemuslomakkeella ja päätökset tekee sosiaalityöntekijä tai -ohjaaja. Puolangan kunta järjestää kommunikaatio-opetuksen ostopalveluna.

Myönnettävät palvelut:

Tukiviittomien opetus asiakkaille ja lähipiirille:

- myönnetään alkeispaketti 5 x 45 min yksilöopetuksena
- alkeispaketin jälkeen myönnetään puheterapeutin konsultaation perusteella 5 – 15 x 45 min. Jatko-opetukset pyritään järjestämään ryhmäopetuksena huomioiden esim. asiakkaan ikä, kehitystaso ja välimatkat.
- jatkohakemus käsitellään asiakkaan tilannekohtaisen arvion perusteella.

Viittomakielen ja viitotun puheen opetus asiakkaille ja lähipiirille:

- kuurolle tai kuuroutuneelle henkilölle ja hänen lähipiirilleen myönnetään viittomakielen alkeisopetusta ja jatko-opetusta tilannekohtaisen arvioinnin perusteella.

ACC-ohjaus eli kommunikaatiomenetelmän opetus asiakkaille ja lähipiirille:

- puhevammaiselle henkilölle ja hänen lähipiirilleen myönnetään ACC-ohjausta ohjaukseen ja/tai materiaalin valmistamiseen tilannekohtaisen arvion perusteella.

Näkövammaisille liikkumistaidon ohjaus tapahtuu kuntoutusyksikön toimintana. Virkistyskursseja ei korvata sopeutumisvalmennuksena. Kelan toimintana eri järjestöt järjestävät sopeutumisvalmennuskursseja, joihin haku tapahtuu joko suoraan kurssille tai Kelan valintamenettelyn kautta. Alle 16-vuotiaan vammaisen lapsen vanhemmat voivat saada Kelalta veronalaista erityishoitorahaa sopeutumisvalmennuksen ajalta.

5.2. Kuntoutusohjaus

Aluksi on selvitettävä onko asiakkaalla mahdollisuus saada kuntoutusohjausta esimerkiksi vammaisjärjestöiltä. Määrärahasidonnainen, harkinnanvarainen kuntoutusohjaus on vammaisen henkilön sosiaalisen toimintakyvyn ja kuntoutusedellytysten tukemista ja parantamista, mikä tapahtuu Kainuun keskussairaalan kuntoutusohjauksen kautta vammaiselle ja hänen lähiyhteisölleen. Tähän kuuluvat asiakkaan aktivoiminen omatoimiseen yleisten palvelujen käyttöön, kuntoutumisprosessin seuraaminen ja asiakkaan tarpeista tiedottaminen eri palvelujärjestelmille (palvelusuunnitelma).

Vammaispalveluista vastaava viranhaltija toteuttaa kuntoutusohjausta silloin, kun se ei toteudu muun lain tai toiminnan kautta.

5.3. Päivittäisen toiminnan koneet, välineet ja laitteet

Määrärahasidonnaisiin ja yksilöllisesti harkittuihin taloudellisiin tukitoimiin ja palveluihin voidaan myöntää avustusta erityisistä syistä, mikäli niiden avulla edistetään henkilön omatoimista suoriutumista tai vähennetään huomattavasti muiden palvelujen tarvetta. Korvausta voidaan myöntää niihin laitteisiin, joita henkilö tarvitsee vammansa tai sairautensa vuoksi liikkumisessa, viestinnässä tai jokapäiväisessä suoriutumisessa kotona tai vapaa-ajan toiminnoissa. Taloudellisia tukitoimia on haettava kuuden kuukauden kuluessa siitä, kun kustannukset ovat syntyneet. Laitteita, välineitä ja koneita voidaan myös myöntää käyttöön toistaiseksi tai määräajaksi, jolloin huolto- ja korjauskustannuksista vastaa Puolangan kunta. Käyttökustannuksista vastaa asiakas.

Tällaisia palveluja/avustuksia ovat esim. autoavustus, ajonhallintalaitteet, muut liikkumisvälineet, tekstipuhelimet tai kodinkoneet. Määrärahan puitteissa voidaan myöntää viestintään liittyviä laitteita tai se osuus laitteiden kustannuksista, joka on vamman tuomaa lisäkustannusta, mikäli laitteilla tuetaan vammaisen henkilön tavanomaisissa toiminnoissa suoriutumista.

Koneiden ja laitteiden hankintakustannuksista korvataan pääsääntöisesti puolet. Vakiomalliseen välineeseen/koneeseen/laitteeseen korvataan kuitenkin vamman kannalta välttämättömien muutostöiden kustannukset kokonaan. Vamman kannalta välttämättömistä auton lisälaitteista korvataan puolet, yleensä korkeintaan 2000 euroa. Auton hankintakustannuksista toimituskuluineen korvataan puolet, kuitenkin yleensä enintään 2000 euroa. Auton hankinta-avustuksessa otetaan huomioon tapauskohtaisesti auton käyttötarkoituksen lisäksi aika edellisen avustuksen myöntämisestä sekä asiakkaan olosuhteet. Auton hankinta-avustusta on haettava kuuden kuukauden kuluessa siitä, kun kustannukset ovat syntyneet eli kaupan sopimishetkestä alkaen, ei esim. tullaushetkestä tai autoon liittyvien muutostöiden jälkeen tapahtuvasta rekisteröinnistä. Mikäli on kyse aiemmin avustusta saaneen auton vaihdosta johtuen auton kunnan heikkenemisestä tai asiakkaan tilanteesta tapahtuneesta muutoksesta, otetaan vanhan auton luovutushinta huomioon uuden auton hankintakustannuksia vähentävänä tekijänä. Auton vaihdon yhteydessä asiakkaan tulee esittää auton kuntoarvio.

Auton hankintatukea myönnettäessä käytetään seuraavia kriteereitä:

1. Ensisijaisesti avustus auton välttämättömiin muutostöihin/laitteisiin ja toissijaisesti auton hankintakustannuksiin.
2. Etusijalla ovat ne hakijat, joille auton välttämättömät muutostyöt/lisälaitteet ja auton hankintatuki on tarpeen työssä käymisen tai opiskelun vuoksi.
3. Vaikeavammaiset, jotka ajavat itse autoa ja tarvitsevat liikkumisessaan apuvälineitä.
4. Ne lapset ja nuoret, joiden kuljettamisessa heidän perheensä tarvitsee auton lisälaitteita ja jotka eivät saa riittävästi kunnan kuljetuspalveluita.

Huomio! Autoavustus yleensä saattaa vähentää kuljetuspalvelujen määrää, mutta ei poista oikeutta kuljetuspalveluihin ks. kuljetuspalvelut. Asiasta sovitaan asiakkaan kanssa.

5.4. Ylimääräiset vaate- ja erityisravintokustannukset

Määrärahasidonnaista korvausta ylimääräisiin vaatekustannuksiin myönnetään yksilöllisen harkinnan perusteella, kun vaatteiden kuluminen on erityisen huomattavaa johtuen vammasta tai valmiita vaatteita tai jalkineita ei ole ostettavissa.

Määrärahasidonnaista korvausta ylimääräisiin erityisravintokustannuksiin myönnetään kustannusten ollessa huomattavia ja käytön ollessa pitkäaikaista ja säännöllistä. Näissä asioissa huomioidaan ensin muun sosiaaliturvan ensisijaiset toimet kuten Kelan korvaus erityisravinnosta.

Taloudellisia tukitoimia on haettava kuuden kuukauden kuluessa siitä, kun kustannukset ovat syntyneet.